Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2026-0000592584

Bijlage(n)
0

Datum	17 november 2026
Betreft	Beantwoording Kamervraag over de berichtgeving inzake de kabinetsplannen met betrekking tot de bezuiniging op de ambtelijke organisatie

Geachte voorzitter,

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vragen die zijn gesteld door het lid Mohandis (Pro) over de berichtgeving inzake de kabinetsplannen met betrekking tot de bezuiniging op de ambtelijke organisatie. Deze vragen werden ingezonden op 27 oktober 2026, met kenmerk 2026Z23118.

Hoogachtend,

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties,

Eric van der Burg

2026Z23118
(ingezonden 27 oktober 2026)

Vragen van het lid Mohandis (PRO) aan de minister en staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de berichtgeving inzake de kabinetsplannen met betrekking tot de bezuiniging op de ambtelijke organisatie.

Vraag 1:
Wat is de reden dat op maandagochtend 26 oktober in diverse media, onder andere door middel van een interview in het Algemeen Dagblad, te lezen was over de kabinetsplannen met betrekking tot de bezuiniging op de ambtelijke organisatie, terwijl de Kamer de brief pas ruim na die berichtgeving in de media ontving?

Antwoord op vraag 1:
De brief is op maandagochtend om half negen aan uw Kamer verzonden. We hechten er belang aan dat uw Kamer altijd als eerst de informatie ontvangt.

Vraag 2:
Deelt u nog steeds de mening dat het in het belang van goede staatsrechtelijke verhoudingen is dat de Kamer altijd eerst wordt geïnformeerd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 2:
Ja.

Vraag 3:
Wat is de reden dat u ervoor kiest om met name in de uitvoering fors te gaan snijden? Wat zijn de gevolgen hiervan voor de uitvoering van belangrijke overheidstaken? En hoe voorkomt u hiermee dat de uitvoering verder vastloopt?

Antwoord op vraag 3:
De inzet van het kabinet is een stijging van de kwaliteit van de dienstverlening. Het kabinet kiest voor het vereenvoudigen van de regelgeving en het slimmer inrichten van de dienstverlening door bijvoorbeeld gegevensdeling. Hierdoor wordt het mogelijk om de dienstverlening met minder ambtenaren van een hoge kwaliteit te leveren. In het voorjaar komt het kabinet met een meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige Rijksdienst. Hierin zullen ook strategische keuzes worden gemaakt over de invulling van de taakstelling. Daarbij houdt het kabinet rekening met de aangenomen motie van de leden Mohandis (PRO) en Struijs (50PLUS)[1].

Vraag 4:
Klopt het dat er bij de Belastingdienst nu juist een tekort aan capaciteit is, waardoor vele miljarden euro's aan belastingen niet kunnen worden geïnd? Vindt u het uitlegbaar dat de kans aanwezig is dat door het snijden in de uitvoering er nog meer belastingen niet geïnd kunnen worden?

Antwoord op vraag 4:

[1] Kamerstuk 37020-VII-21

Over de invulling van de taakstelling door de Belastingdienst en de disbalans tussen werkaanbod en capaciteit bij invordering bij de Belastingdienst heeft de staatssecretaris van Financiën u geïnformeerd: met de bijlagen bij de stand-van-zakenbrief Belastingdienst van 1 september 2026, in de schriftelijke beantwoording van de vragen die zijn gesteld tijdens het WGO Belastingplan 2027 en recent met de beantwoording van Kamervragen van het lid Stultiens (PRO)[2].

Vraag 5:
Klopt het dat door fors te snijden in bijvoorbeeld het toezicht in de zorg, de zorgfraude minder goed kan worden opgespoord, terwijl het juist de bedoeling is dat de vele miljarden euro's aan zorgfraude wel worden opgespoord? Hoe legt u deze inconsistentie uit?

Antwoord 5:
Het kabinet is voornemens om het toezicht gerichter vorm te geven. Door het toezicht eenvoudiger en slimmer in te richten, is het mogelijk om dezelfde kwaliteit aan toezicht te leveren met minder budget en mensen.

Het kabinet vindt fraude onacceptabel envoelt een grote urgentie om zorgfraude aan te pakken. Het kabinet heeft daarom in de brief[3] van 8 juni 2026 een samenhangend pakket aan maatregelen aangekondigd om malafide zorgaanbieders beter te weren, fraude eerder te signaleren en fraudeurs effectiever aan te pakken. Hiervoor stelt het kabinet vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) extra middelen beschikbaar. De extra AZWA-middelen voor de aanpak van zorgfraude zijn vanaf 2027 beschikbaar (€ 10 miljoen in 2027) en lopen op tot € 50 miljoen. Vanaf 2027 wordt onder meer geïnvesteerd in extra toezicht- en opsporingscapaciteit om zorgfraude steviger aan te pakken.

Vraag 6:
Kunt u een overzicht geven van de toezichthouders waarop bezuinigd zal gaan worden en of deze toezichthouders nu al juist kampen met capaciteitstekorten om hun toezichthoudende taken goed uit te kunnen voeren?

Antwoord op vraag 6:
De afgelopen jaren zijn de toezichttaken fors gegroeid, mede onder invloed van de risico-regelreflex. We moeten afwegingen maken waar toezicht echt noodzakelijk is om maatschappelijke risico's af te dekken. De komende maanden ontwikkelen we een kader waarlangs we dat kunnen bepalen. Daarnaast wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om slimmer te werken, bijvoorbeeld door het gebruik van AI. In het voorjaar komt het kabinet met een meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige Rijksdienst, waarbij meer duidelijkheid wordt gegeven over de gevolgen van de taakstelling voor toezichthouders.

Vraag 7:
Klopt het dat door het fraudebeleid van de overheid er nu heel veel voltijds-equivalent (fte) nodig is om het toeslagenschandaal op te lossen?

Antwoord op vraag 7:

[2] Kamervragen met kenmerk: 2026Z22538
[3] Kamerstukken II 2025/26, 28 828, nr. 163

Uw Kamer heeft zelf onderzoeken gedaan naar de oorzaken van het toeslagenschandaal, zoals de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag en Parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening. Voor het inrichten en uitvoeren van de hersteloperatie voor gedupeerde toeslagenouders zijn het programma DG Herstel en Uitvoeringsorganisatie Herstel toeslagen opgericht.

Vraag 8:
Kunt u specifiek uitleggen hoe precies tot de optelsom van de taakstelling is gekomen? Welke concrete cijfers en onderbouwingen liggen hieraan ten grondslag? Of is de optelsom het resultaat van het sluitend willen maken van de begroting?

Antwoord op vraag 8:
De afgelopen jaren is de omvang van het overheidsapparaat fors gegroeid. Het overheidsapparaat is tussen 2018 en 2025 toegenomen van circa 113.500 tot 160.000 FTE, en de bijbehorende kosten zijn toegenomen van circa € 12 mld. in 2018 tot circa € 22 mld. in 2025. Zowel het kabinet-Schoof als het kabinet-Jetten hebben besparingen ingeboekt op het overheidsapparaat. In totaal tellen deze besparingen op tot € 3,5 mld. structureel vanaf 2035.

De taakstelling vanuit het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet-Schoof loopt, samen met amendement Bontenbal, op tot € 1,1 mld. structureel. De analyse achter deze besparing was dat het aantal fte bij beleidsdepartementen tussen 2018 en 2022 met 22% gegroeid was. Het doel van deze besparing was om de apparaatsuitgaven bij beleidsdepartementen structureel met 22% te verminderen.

Het kabinet-Jetten heeft bij Coalitieakkoord besloten tot een efficiencytaakstelling van € 0,4 mld. structureel. Dit in de veronderstelling dat een autonome efficiencytaakstelling van 0,5%-1% per jaar een gezonde prikkel geeft om efficiënter te werken. Het kabinet heeft bij Miljoenennota 2027 aanvullend besloten deze met € 200 miljoen per jaar in te boeken vanaf 2031 oplopend tot € 1 mld. structureel vanaf 2035.

Daarnaast heeft het kabinet-Jetten bij Coalitieakkoord een taakstelling ‘Vernieuwing Rijksdienst en Slagvaardige Overheid’ afgesproken die oploopt tot € 1 mld. structureel vanaf 2030. Bij Miljoenennota 2027 heeft het kabinet besloten deze taakstelling te versnellen met € 200 mln. in zowel 2028 als 2029. Door de overheid eenvoudiger en slimmer in te richten zal de overheid ook kleiner worden en efficiënter werken.

Vraag 9:
Welke risico’s ziet u ten aanzien van het feit dat er in de toekomst juist veel nieuwe externe inhuur nodig is, omdat cruciale kennis niet meer aanwezig is bij de departementen zelf? En hoe voorkomt u dat de overheid hiermee nog meer afhankelijk wordt van externe bureaus?

Antwoord op vraag 9:
Het kabinet wil een rijksdienst met minder ambtenaren, minder externe inhuur en lagere apparaatskosten. Uitgangspunt hierbij is dat de noodzakelijke kennis geborgd is in de ambtelijk apparaat. Hierdoor maken de overheid dus niet meer afhankelijk van externe bureaus. Daarnaast heeft uw Kamer hierover recent de motie Beckerman (SP) (37020-VII-36) aangenomen die verzoekt om bij de verdere uitwerking van slagvaardige overheid een plan te presenteren hoe externe inhuur kan worden teruggedrongen en aan de Roemernorm kan worden voldaan.

Vraag 10:
Welke risico's ziet u ten aanzien van het gebruik van artificiële intelligentie (AI), zolang Nederland en Europa vooral afhankelijk zijn van grote AI-bedrijven van buiten de EU? Hoe weegt u deze ongewenste afhankelijkheid mee bij uw plannen om overheidsdienstverlening en overheidstaken uit te voeren?

Antwoord op vraag 10:
De afhankelijkheid van grote AI-bedrijven van buiten de Europese Unie brengt risico's met zich mee. Ik denk daarbij onder meer aan de afhankelijkheid van een beperkt aantal aanbieders, de bescherming van (persoons)gegevens en de vraag in hoeverre we zelf zeggenschap houden over de technologie die we inzetten. Het is daarom van belang dat Nederland en Europa investeren in eigen AI-capaciteit en alternatieven ontwikkelen.

Bij de inzet van AI voor overheidsdienstverlening en overheidstaken kijk ik naar de mogelijkheden om gebruik te maken van Nederlandse en Europese AI-oplossingen, waaronder open modellen. Daarbij vind ik het belangrijk dat de inzet van AI verantwoord gebeurt en dat duidelijke randvoorwaarden gelden voor bijvoorbeeld privacy, veiligheid, transparantie en de menselijke verantwoordelijkheid.

We zetten hiervoor verschillende stappen. Zo werken partijen gezamenlijk aan HOSAN (Hoogwaardige Spraaktechnologie), met als doel een eigen spraakmodel voor spraakherkenning (speech-to-text) te ontwikkelen. Ook worden binnen GPT-NL haalbaarheidsstudies uitgevoerd naar de mogelijkheden om een Nederlands taalmodel te ontwikkelen en te verrijken met kennis en toepassingen uit de praktijk. Een voorbeeld hiervan is Gemchat, een gemeentelijke chatbot die de mogelijkheden van AI in de dienstverlening aan burgers verkent.

Omdat AI-initiatieven binnen de overheid op verschillende plekken worden ontwikkeld en toegepast, is het daarom belangrijk dat we werken vanuit heldere, overkoepelende kaders. Die kaders moeten niet alleen richting geven aan de ontwikkeling en inzet van AI, maar ook in de praktijk worden nageleefd. Zo werken we aan verantwoorde toepassing van AI binnen de overheid, waarbij we tegelijkertijd onze strategische autonomie versterken en de publieke waarden beschermen.

Vraag 11:
Klopt het dat een groot deel van de kosten die gemaakt worden in Wet open overheid (Woo)-procedures komen, doordat overheden stelselmatig te weinig hebben gedaan om de achterstallige informatiehuishouding te verbeteren? Zo nee, hoe zit dit dan volgens u wel?

Antwoord op vraag 11:
De kosten die de Woo met zich meebrengt kennen meerdere oorzaken. Begin dit jaar is in opdracht van mijn ministerie een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoeringslasten en kosten bij het afhandelen van Woo-verzoeken.[4] Uit dit onderzoek blijkt dat het inhoudelijk en juridisch beoordelen van documenten voor openbaarmaking de meeste tijd en daarmee geld kost. Dit wordt gevolgd door de stap concretisering en dossiervorming (inclusief de zoekslag). Voor deze stap is een goede informatiehuishouding van belang, omdat het een snelle zoekslag bevordert en

[4] Bijlage bij *Kamerstukken II* 2025/26, 32 802, nr. 143.

makkelijker maakt om documenten te beoordelen. Daarnaast kent de Nederlandse openbaarheidswetgeving, in tegenstelling tot in veel andere Europese landen, geen begrenzingen aan het soorten en aantallen op te vragen documenten.[5] Uit het onderzoek blijkt dan ook dat de afhandeling van zeer brede en omvangrijke verzoeken veel tijd kost. Een goede informatiehuishouding is dus belangrijk voor het goed uit kunnen voeren van de Woo, maar het vormt niet het grootste deel van de kosten.

Vraag 12:
Wat is er de afgelopen jaren concreet gedaan om de informatiehuishouding te verbeteren? Welke stappen die eerder zijn afgesproken, onder andere tijdens de behandeling van de Woo in beide Kamers, zijn er concreet uitgevoerd? En waarom is dit tot op heden nog niet substantieel verbeterd?

Antwoord op vraag 12:
De afgelopen jaren is fors geïnvesteerd in de informatiehuishouding van het Rijk en de informatiehuishouding is daardoor aantoonbaar verbeterd. Die concreetheid uit zich in een aantal facetten. Ten eerste: In 2025 was het gemiddelde volwassenheidsniveau 2,6, van in totaal 4 niveaus (dit betreft een zelfevaluatie).[6] Dit laat zien dat we als Rijk toe bewegen naar het doel van volwassenheidsniveau 3. Er zijn inmiddels ook organisaties die het gewenste niveau al hebben bereikt. Ten tweede: Tevens zijn er werkwijzen ontwikkeld en technologische vernieuwingen doorgevoerd op het gebied van zoeken en vinden, geautomatiseerd lakken, webarchivering en is er geïnvesteerd in voldoende en goed opgeleide informatieprofessionals. En ten derde: Op het gebied van bewustwording is een Leerhuis en kennisnetwerk opgezet met opleidingen en ondersteuning voor informatieprofessionals.

In de kwaliteit van de informatiehuishouding blijft de komende tijd nog nadere inzet nodig. Het verbeteren per organisatie is een meerjarige veranderopgave. Die is niet alleen technisch, maar vraagt ook om verandering in processen, werkwijzen en organisatiecultuur. Daarom wordt ook de komende jaren verder geïnvesteerd in kennis, kwaliteit, generieke voorzieningen en in de verdere professionalisering van de informatiehuishouding.

Vraag 13:
Waarom wil het kabinet de openbaarheid van burgers en journalisten inperken, terwijl het de overheid zelf is die haar informatiehuishouding niet op orde heeft? Hoe legt u dit aan de
samenleving uit?

Antwoord op vraag 13:
Het beter toepasbaar maken van de Woo is zowel in het belang van de overheid als dat van burgers, journalisten en onderzoekers. De uitvoering van de huidige Woo is dusdanig complex en omvangrijk, dat verzoekers in veel gevallen te lang moeten

[5] Drahmann, A., Honée, L.F.D. & Al Khatib, O.A. (2022). Openbaarmaking van overheidsinformatie. Instituut voor Publiekrecht, Universiteit Leiden.
[6] Informatie over de staat van de informatiehuishouding is opgenomen in het Rijks ICT-Dashboard: https://www.rijksictdashboard.nl/informatiehuishouding

wachten op de openbaarmaking van informatie en overheidsorganisaties te maken hebben met hoge uitvoeringslasten. Het beoogde doel van de wet, namelijk snelle en tijdige openbaarmaking, wordt dan ook in onvoldoende mate bereikt. Daarom wil ik meer proportionaliteit in de Woo brengen. Dit betekent dat de benodigde kosten en inspanning moeten leiden tot openbaarmaking van informatie die ook echt bijdraagt aan het inzichtelijk maken van besluiten die binnen de overheid worden genomen en dat er grenzen kunnen worden gesteld aan onredelijke en disproportionele verzoeken. Ik wil daarbij toewerken naar een stelsel waarbij informatie die van betekenis is voor de samenleving sneller openbaar wordt gemaakt op een manier die begrijpelijk en bruikbaar is. Bij het voorbereiden van de voorstellen voor wetsaanpassingen heb ik uitdrukkelijk oog voor het behoud van effectieve transparantie en rechtsbescherming.

Vraag 14:
Kunnen alle relevante beslisnota's, dus niet alleen de beknopte nota die nu is meegestuurd, die ten grondslag liggen aan de samenstelling van deze brief, dus ook die over de inhoud van de brief gaan en die afkomstig zijn van andere departementen, met de Kamer worden gedeeld?

Antwoord op vraag 14:
Ja. Het kabinet deelt alle relevante beslisnota's met uw Kamer.

Vraag 15:
Kunt u deze vragen ruim voorafgaand aan de relevante commissiedebatten over de informatie en werkafspraken tussen Kamer en kabinet en over de slagvaardige overheid afzonderlijk van elkaar beantwoorden?

Antwoord op vraag 15:
Ja.